

Vapper lumikelluke

Väikesed lumikellukesed on varakevadel aias esimesed, kes sulava lume alt välja piiluvad.

Taimesüsteemaatikud eristavad praegu 18 lumikellukese liiki, liiksaks on veel hulk alamliike ja teisendeid. Liigid võivad tunduda üsna sarnased, õisi ja lehti omavahel kõrvutades ilmnevad aga erisused. Nii et uurige kevadel oma aia pisikesi kellukesi lähemalt.

Kolm suuremat välimist õiekattelehte on tavaliselt piklikmunajad. Kolm sisemist õielehte on talbja kujuga ja poole väiksemad, tipus on harilikult sisselõige. Seda ümbritseb kaarjas või V-kujuline roheline laiguke, mis on igale liigile iseloomuliku suurusega. Harvem on laik ka õielehe alusel, olles mõnel vormil või kloonil hajunud üle terve lehekese.

Erinevad ka lehed. Harilikul lumikellukesel on need kitsad ja kaetud hallika vahakirmega, mõnel liigil aga läikivrohelist, meenutades märtikellukese lehti.

Enamik liike on üsna haprad ja 10–15 cm kõrgused. Kurruline ja laialehine lumikelluke on suuremat ning robustemad, õitsemise lõppedes 20 cm kõrgused või kõrgemadki, suuremad on ka õied.

Mõned tuntumad

Harilik lumikelluke (*Galanthus nivalis*) kasvab looduslikult Püreneedest Lääne-Ukrainani ning on naturaliseerunud Briti saartel ja Skandinaavias. Ka mõnes meie vanas aias või pargis on liik või tema täidisõieline sort 'Flore Pleno' hästi paljunenud.

Harilik lumikelluke. Lumikellukesed on varakevadel esimesed, kellelt mesilased saavad õietolmu.

Hariliku lumikellukese täidisõieline sort 'Flore Pleno'.

Hariliku lumikellukese õied on väikesed, pisikesed on ka sisemiste õielehtede tipulaigud. Looduslikult väga suurel alal kasvaval liigil on väga palju alamliike ja teisendeid, temast on aretatud sadu sorte. Näiteks on sordil 'Scharlockii' õrn roheline triibumuster ka välimistel õiekattelehtedel, sordil 'Lutescens' on aga sigimik ja sage-li laigudki kollased.

XIX sajandi lõpus aretatud tugevalt lõhnav 'S. Arnott' on suurte ümardunud välimiste õiekattelehtedega ja jõulise kasvuga.

Kurruline lumikelluke (*G. plicatus*) on jõulise kasvuga ja paljuneb väga hästi, moodustades uhkeid tihedaid kogumikke. Tema 2 cm laiuisi sügavama keskvaoga lehti katab hallikas vahakirme. Suured õied lõhnavad, sisemiste õielehtede südadajad tipulaigud on silmatorkavad. Sordid 'Cordelia' ja 'Jacquetta' on täidisõielised.

Suureõielisel lumikellukesel (*G. elwesii*) on üsna laiad hallika vahakirmega lehed. Levinumatest liikidest on ta ainuke, kel sisemistel õielehtedel on lisaks tipulaigule ka alusel roheline laik. Liik moodustab vähe sibulaid ja levib peamiselt seemnetega.

Üsna leplik lilleke

Lumikellukesed eelistavad hästi drenitud, neutraalset või lubjarikast niiskemat mulda, mis suvel päris läbi ei kuiva. Kõige paremini sobivad nad puude ja põõsaste alla, kus kevadel on palju päikest, sügisel aga talvekattteks varisenud lehed.

REPRO

TIIA JAANUS

Suureõielisel lumikellukesel on sisemistel õielehtedel lisaks tipulaigule ka alusel roheline laik.

Enamik liike on väga külma-kindlad, kuid lumeta pakane võib sibulaid tugevalt kahjustada. Tihedal ja märjal savimullal ohustab hahkhallitus.

Võtke nakatunud kogumikest terved sibulad välja ja istutage teise kohta, võimalusel leotage enne mõnes fungitsiidi lahuses. Kahjureist võib liiga teha nartsissikärbes.

Lumikellukesed taluvad isegi õitsemisaeget ümberistutamist, liiga tihedate taimekogumike puhul on seda parem teha siiski pärast õitsemist.

Ärge hoidke üles võetud sibulaid kaua kuivas. Vajadusel säilitage neid niiskes turbasamblas. Istutussügavus (5–10 cm) sõltub sibula suurusel.

Enamik liike paljuneb hästi külg-sibulate abil. Seemneid külvates saab õitsva taime alles viie aasta pärast.

Varasel kevadel võib lumikellukeste õitseaeg alata meil juba veebruaris.

Varakult puhkenud õied taluvad üsna tugevaid külmakraade ning kellukad on värske moega ka neile sadanud lume alt välja sulades. Hilisel kevadel õitsevad lumikellukesed maini.

TIIA JAANUS